

RODOLJUB.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca ter stane za vse leto 80 kr., za pol leta 50 kr. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr. če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Otvoritev zatiškega samostana.

Dne 4. oktobra so Cistercijenci slovesno nastopili posest zatiškega samostana. Zgodilo se je to z veliko cerkveno slavnostjo. Te dogodbe ni prezreti.

Velikansko je to poslopje zatiškega samostana. Dosti je v njem prostora, dosti ljudi lahko v njem dober zrak uživa. V spomin nam prihajajo pretekli časi, v katerih je velikanska kašča tega samostana bila polna žita in družih stvari in ko so v njem mogočni prelati vladali slovenske tlakarje. Če se utopimo v čas, ko je to vladanje bilo na višku, vidimo življenje v teh zidovih, kakor ga ni imelo nobeno gospodarstvo. Tu notri je bival telesno močan, lep moški človek, ki je imel vsega v izobilju, kar si je pozelel. Najčvrstejši ljudje plemstva in kmetije so šli v samostane Cistercijencev pri nas, v Zatičino in v Kostanjevico.

Bilo je cistercijenskih samostanov v nemških in slovanskih krajih okolo 1800. Ti menihi so bili pod kožo krvavi v vseh ozirih, kakor drugi ljudje. Krasen lov je moral biti v pogorju, ki se razprostira mej Savo in daleč tje do Kolpe. Tu je živel medved, divji merjasec, jelen, tukaj so bile divje mačke in velikansko se mora imenovati ozemlje tega lova. Še danes je lov v krajih Zatičine, Žužemberka, Velikih Lašč, Kočevja, menda najizdatnejši na Kranjskem in na Štajerskem. Opat in menihi v teh samostanih niso posedali doma in si glave belili s šolastiko, je-li imel Kristus plave ali rudeče lase. Zajašili so dobro rejene žrebce in jahali so v prekrasno to dolensko stran. In prišli so domu z dobrim tekom. Sveži zrak in ježa jim je delala zdravo kri in posedli so v velikanskem refektoriju okolo miz in kar je dobra kuhinja dati zamogla, prišlo je na mizo. Vse, kar je treba za dobro pojedino, dajo slovenski kraji, še turški poper. In najfinejše ribe naših potokov, postrvi so bile tako navadne, kakor karfi za družino doli v kuhinji. V Trški gori pri Novem mestu imeli so ti menihji veliko oralov vinogradov, seveda v najboljših legah, od tam so dobivali oni čviček, ki je tako dober za žejo in tek ter zdrav za čeva in doli v Kostanjevici jim je rastlo ono izborno marno vino, ki je že predobrim rimljanskim vinskim jezikom tako silno ugajalo. „Gadova peč“, kdo se ne spominja z veseljem tega imena, če je kdaj iskreno vince teh gora zavžil, ko je še stara trta bujno rodila! Vsa ta vina prišla so na mizo zatiškega in kostanjeviškega samostana. Kaj hočeš dušica več na svetu, ko tako lepo življenje.

In daleč na okoli tlakarsko ženstvo! V teh dobrih krajih so tudi tlakarji imeli kaj jesti in ženstvo je dobilo tudi še kaj posebej iz samostanske kuhinje. Še danes je ženstvo v teh krajih krepkejše, ko v družih, ker dobro živi. Še danes se razločuje ljudstvo v zatiških krajih po lepoti rasti in obrazov in to ženstvo je še pred 50. leti slovelo zaradi teh lastnosti.

V Novem mestu je bila prostorna dvonadstropna hiša, pripravljena sprejeti redovnike in njihovo spremstvo, ko so jahali v Kostanjevico ali na lov v Gorjance. Stopnice te hiše so menda najpripravnejše, kar jih je pri nas najti. Bog ne daj, da bi se noge teh svetnikov utrudile po hoji čez strme stopnice. In pol ure od mesta, v Trški gori, lep krasen grad na najlepšem prostoru. Solnce sije po zimi do srede prostornih sob Bajnovske graščine, a gori še višje, stoji prostoren „Herrenhaus“, sredi sto oralov vinogradov. O, bilo je lepo življenje teh „belih“ menihov sredi dolenskih gor in sredi najlepših gozdov Kranjske! In nič gospodarja na seboj. Grof grajščak je moral biti poslušen tem mogočnim menihom in bil je pri nas, kakor drugod, njih dober prijatelj. Menih in grajščak sta bila policija sredi velike množice tlakarjev, ki se je rada spuntala. Tu pa tam je bil kak menih ubit, ali drugače nič ni motilo tega idiličnega življenja. Kaj, če so kakega meniha s tem njegovi predstojniki kaznovali, da so ga iz lepšega kraja zatiškega poslali v Kostanjevico? Imel je tam istotako lepo življenje. Krasno življenje! Kaj če postaneš sedanji človek tudi večkratni milijonar, postaneš to tedaj, ko že ne moreš več uživati, ko ti je stradanje v mladostnih letih želodec skrčilo, ko ti je posedanje in drugo delo život odrevenelo, kaj, ko ne moreš pet ur hoditi, ali sedeti 10 ur v sedlu, kaj ko so tvoji živci za nič, tvoja muskulatura pa taka, kakor jetične ženske! Menihi in grofi so lahko trdno spali, nervoznost jim ni motila spanja, kakor nam ubogim „škricem“ sedanjega veka v celo drugem gospodarstvu ter delu. In lahko so umrli. Niso se dosti mučili. Utrjene narave niso poznale boleti in ni jim bila zadnja skrb, kaj bo z zapušeniimi otroci in ženskami. Z mladih dni že so dobro živeli, vsaj jesti in piti je bilo kmečkim fantom tudi v šolah toliko, kakor odraslim, plemenitaši pa so doma uživali življenje na visokem konju. Polno so izpili čašo življenja, opulentnega lepega življenja sredi lepe narave in še lepšega ženstva. Sentimentalnosti niso poznali, pogledali so v oko uboze tlakarja z ono nebrižnostjo, kakor to ljudje storiti morejo, ki mislijo, da so že kot boljša vrsta človeka rojeni. Gosposka kri je po njihovih žilah tekla in tedaj ni moglo po tedanji omiki se od teh ljudij zahtevati, da bi spo-

znali, da so isto, kar tlakar, ki jim dela, ki jim kopje na lov nosi ter pse drži in vodi in ki jim mora dati desetek vsega živega pod tlakarsko streho, razven uši in stenic, katerih ti gospodje baje niso marali. Neumneži bi bili, ko bi ne živeli tako, kakor so.

A le jedenkrat, dasi dolga stoletja, je bilo tako življenje v človeštvu. Utonilo je, nikdar se ne vrne več. Grad je obnovljen, velika kašča je še ostala, refektorij tudi, ali ono življenje, kakor je bilo jedenkrat živo, krepko odmevalo v ozidju tega samostana, ne vstane iz razvalin srednjeveškega gospodarstva. Še bo dobro, saj naše ženice so skrajno pobožne, če stare postajajo, in mlade se bodo tudi včasih zagledale v mlado, belo, čedno ličice meniha v prikladni opravi. Za odkup od peklenških boleti bo tudi ta ali oni kmetski mož kaj dal za molitve ali bolj po malem bo kapalo. Neumnost ljudstva se lahko vzdrži, če državna vlada v to pomaga, ali gospodarstva vse vlade sveta ne morejo predrugačiti in gospodarstvo stroja takih falansterij ne trpi. Bodo kuhali bolj z vodo v kuhinji sedanjega zatiškega samostana.

Ko zremo na dimnik te kuhinje, upamo iz vsega srca, da se pod njim ne bo kuhalo, kar je kmetska dlan pridelala in kar je samostan brezplačno dobil, vsaj ne dosti tega in ker železnica blizu samostana drdra, upamo, da tudi v družih ozirih ne bo zavladalo drugačno življenje po prijazni dolini Jurčičeve domačije. Jurčičev duh živi v tej ravani, v teh hribih in v ljudstvu, ki ima trden boj za svoj obstanek. Pobožno je ženstvo, zlasti ko starejše postaja, ali tam v hribovju, ki se proti Laščam rezteza, je moško ljudstvo doma, ki ni pri volji z denarjem kupiti prostor v nebesih. „Bog je sebi prej brado ustvaril“, bo morda geslo tem menihom nasproti. In če ne segajo v mošničice našega ljudstva, oziroma če so iste tem menihom trdo zaprte, potem naj živi ta idila v našem kraju ob še ostalih premoženskih močeh prejšnjih časov. Še je dosti potu, dela naših prejšnjih kmetskih ljudi v njem in lahko rečemo, da se še ti unuki živijo s tem, kar je srednjeveški slovenski tlakar jim pripravil. Upamo, da se bodo menihi tega spominjali in hvaležno proti nebu pogledali ter po tem z našim ljudstvom ravnali.

Dalj časa bode ta nemška kolonija sredi trdno slovenskega življa. Ali nam ne pokvarijo lepega jezika, ki ga ravno v teh naših krajih ljudstvo govori? Bog zna. Moramo oči odprte imeti. Tako mirni, tako tihi, kakor se vidijo ti menihi, v svoji naravi niso. Pozval jih je bojeviti škof Missia v deželo in z bojevitim posvetnim duhovenstvom imajo opraviti. Oni bodo, kar je njihovo zvanje, bojeviti vojni kor. Tudi

v farah bodo začeli zasedati mesta duhovnikov. Paziti bo treba in ne preveč zaupati. Tudi oni so sluge iste ideje, ki hoče na podlagi novodobnega gospodarstva oživeti srednjeveške kmetско-državne oblike dela in gospodarstva in iste bi bile: tlakarstvo mej kmeti, tlakarstvo rokodelca, tlakarstvo industrijalnega delavca — duhovenstvo in plemstvo pa gospodujoči slojevi. To zove krščanski socializem socialno organizacijo po „božjem razodetju“ ter po „naravnem pravu“. To je zdaj učenost politikujoče, gospodarstvo človeštva urejujoče duhovščine. Teologična učenost je požeto polje; je že vse pretuhtano v njej in za teologična razmotrivanja se sedanji svet več ne briga; teologična učenost je postalo mirno pokopališče. Zato pazite na ono duhovništvo, ki oznanja evangelij krščanskega socializma in dobro delo boste storili.

Politični pregled.

Položaj. Značilno za položaj je, da nihče ne ve točno povedati, kakšen da je prav za prav v bistvu. Morda tega ministri sami ne vedo. Skrb za pogodbo je vlado prisilila, da se je približala desnici. Stopila je s posamičnimi strankami v pogajanja in zajedno namesto odstopivšega nemško-liberalnega ministra dr. Bärnreitherja poklicala v ministerstvo načelnika nemške katoliške ljudske stranke barona Dipaulija, a drugače se še ni zgodilo ničesar, kar bi pojasnjevalo položaj. Jedni pravijo, da zahteva vlada nov pogodbeni provizorij, ker baje nikakor ni mogoče dognati v avstrijskem parlamentu definitivno pogodbo; drugi trde, da se uveljavi pogodba s § 14., češ, v parlamentu ni dobiti večine za pogodbo, zato bo vlada parlament v kratkem zaključila. Kaj se zgodi, je tisto vprašanje, na katero ne ve nihče odgovora.

Državni zbor. V četrtek so se zopet začele seje poslanske zbornice in zajedno se je začela razprava o nagodbi v nagodbenem odseku. Te dni se pokaže, če bo mogel državni zbor še delati, ali če se bo morala vlada končno lotiti radikalnih sredstev, da naredi konec krizi. V zadni seji je državni zbor vladni načrt za uredbo plače državnih slug odkazal proračunskemu odseku z naročilom, da o njih poroča tekom osmih dni. Sedaj pride na vrsto najprej proračunski provizorij za tekoče leto, kateri je bila vlada uveljavila s § 14., zajedno pa se bo v večernih sejah razpravljalo o raznih nujnih predlogah, katerih je bilo že doslej jako mnogo podanih.

Pogajanja z Lahí. Razni listi so poročali, da se je začela vlada posredovanjem barona Dipaulija pogajati s klubom laških poslancev, da bi podpirali vlado. Ako so se vršila kaka pogajanja, jih je vlada začela gotovo le radi tega, ker misli, da se na Slovansko krščansko-narodno zvezo ni več zanašati.

Razpor mej nemškimi strankami. Nemško-liberalni veleposestniki so iz različnih vzrokov silili na to, naj bi nemške stranke opustile obstrukcijo in omogočile zopet redno poslovanje parlamenta, ter so to tudi res dosegli. Schönererjanci so bili jedini, ki so se temu ustavljali, a brez uspeha in so se morali udati. Mislilo se je že, da je obstrukcija pokopana. Nakrat pa se je začelo mej nemškimi strankami veliko gibanje v namen, da se zopet začne obstrukcija. Znamenje za to je dal dr.

Bareither, ki je izstopil iz kluba. Izmed volilcev se čuje čedalje več glasov, ki obsojajo opustitev obstrukcije kot izdajalsko in začela se je velika agitacija za nje obnovitev.

Važni ukazi. Ministerstvo notranjih del je odredilo, da je iztirati vse tiste, v Avstriji živeče inozemce, kateri nastopajo kot govorniki na političnih shodih ali se tacih shodov udeležujejo. Ta naredba je naperjena proti Nemcem iz Nemčije in proti Lahom iz Italije, ki so se zlasti v zadnih letih na prav usiljiv in predrzen način vtikali v notranjepolitične zadeve naše države in nastopali kot prvaki ekstremnih političnih strank. Takisto značilen ukaz je dalo pravosodno ministerstvo. V njem opozarja sodnike, da se ne strinja z njih poklicem, da se udeležujejo političnih agitacij in strankarskih bojov, ker potem ne morejo biti nepristranski in ker tudi ljudstvo vsled tacih sodnikov zgubi zaupanje v pravosodstvo. Ministerstvo hoče take elemente iztrebiti in mi bi le želeli, da to stori, zakaj, kar počnejo nekateri nemško-nacionalni in laški sodniki, to presega že vse meje.

Kvotno vprašanje. V torek in v sredo sta v Pešti zborovali obe kvotni deputaciji. Tudi to pot niso imela pogajanja uspeha. Avstrijska kvotna deputacija je predlagala, naj se kvota določi na podlagi čistega dohodka neposrednih davkov, v katerem slučaju bi Avstrija morala plačevati 62%, Ogerska pa 38%. Ogerska kvotna deputacija se ni hotela izreči o tem predlogu, ampak je izjavila, da pove svoje mnenje pismenim potom, vsled česar so se deputaciji razšli, ne da bi bili kaj opravili.

Hrvatska. Stranka prava je imela v sredo v Sušaku pri Reki svoj letni občni zbor, katerega se je udeležilo tudi več Slovencev. — Načelnik oddelka za nauk in bogočastje pri hrvatski vladi postane zagrebški vseučiliški profesor Armin Pavić.

Nemčija. V četrtek se je nemški cesar vkrcal v Benetkah in se odpeljal na veljavno/politično popotovanje v Jeruzalem. Malo dnij pred tem odhodom se je sprl s papežem. Ta je bil namreč slovesno priznal Francijo kot zaščitnico vseh, v orientu živečih kristijanov, dočim pravi nemški cesar, da je on že sam dovolj močan, da ščiti nemške kristijane in da mu v to ni treba Francije, ter je v izraz svojega mišljenja odpoklical sedanjega zastopnika Nemčije pri Vatikanu.

Štrajk v Parizu. V Parizu štrajka nad 100.000 delavcev. Razburjenje mej njimi je toliko, da se že splošno govori o revoluciji. Vlada se je tudi boji in je poklicala blizu 20.000 vojakov v Pariz, tako da je tam zbranega vojaštva nad 50.000 mož.

Domače in razne novice.

(Cesarjev god.) Tiho sicer, vendar nad vse slovesno so avstrijski narodi dne 4. t. m. praznovali cesarjev god. V ljubljanski stolni cerkvi je bila ta dan slovesna maša, istotako so bile maše v vseh drugih krajih.

(Cesarice Elizabete ustanove.) V smislu blagih načel, ki so vedno vodila pokojno cesarico Elizabeto, je direktorij zaveze slovenskih učiteljskih društev sklenil, ustanoviti tri cesarice Elizabete ustanove po 50 gld. in sicer eno za Kranjsko, eno za Štajersko in eno za Primorsko. Ustanovna glavica se dobi potom prostovoljnih

darov slovenskega učiteljstva. Ustanove so namenjene učiteljskim sirotam.

(Naša cesarica Elizabeta) se imenuje mala knjižica, katero je izdal jako podjetni in marljivi knjigotržec Ivan Bonač v Ljubljani, o priliki grozne smrti, ki jo je vročila peklena roka. — Sestavil jo je Fran Nedeljko in je ozaljšana s številnimi podobami in stane 12 kr.

(Taki so!) Sedanji politični položaj je takšen, da vlada nujno potrebuje podporo slovenskih poslancev. To je slovenske poslance napotilo, da so se začeli z vlado pogajati, pod katerimi pogoji bi bili pripravljani vlado podpirati. Kaj so poslanci zahtevali, ni znano, a raznesla se je govornica, da utegne kateri slovenski poslanec postati minister. To bi bila vsekako pridobitev. Tu se je pokazalo vse hinavstvo in koristolovstvo kranjskih klerikalcev. Ta stranka se je trudila, da spravi na ministerski stol posl. Povšeta, ki je popolnoma nesposoben človek in povrh nekam čuden gospod, kar vedo posebno dobro Goričani. Z ozirom na to je bilo v naprej izključeno, da postane Povše minister. Poleg njega se je imenovalo tudi ime dr. Ferjančiča. Ta je imel še največ upanja, da postane minister, a komaj so to kranjski klerikalci izvedeli, hitro so razglasili, da prouzročijo krizo in da gredo v opozicijo, ako bi bil imenovan dr. Ferjančič. To je taka infamna lumparija, da jej ni para, in dokaz, da skrbe klerikalci vedno in povsod samo za svoje bisage.

(Poslovni jezik kranjske notarske zbornice.) Kakor je poslovni jezik graške notarske zbornice nemški, galiških zbornic poljski, tržaške laški, tako je kranjska odvetniška zbornica določila za svoj poslovni jezik slovenščino. Ljubljanski Nemci so radi tega mnogo pisarili in glej, našli so ž njimi soglasujoča srca pri predsedstvu graškega nadsodišča. To si je dovolilo notarski zbornici naročiti, da mora vsa svoja naznanila razglašati pred vsem v nemškem jeziku. Radi tega je dr. Ferjančič interpeliral v državnem zboru. Notarska zbornica bo seveda višjesodni ukaz vrgla v koš, kjer jej višje sodišče glede poslovnega jezika nima ničesar ukazovati.

(Mestna hranilnica v Radovljici.) V mesecu septembru 1898 je 114 strank uložilo 266.13 gld. 62 kr.; 77 strank je vzdignilo 17.440 gld. 70 kr., 23 strankam se je izplačalo posojil 13.070 gld., stanje ulog znaša 79.179 gld. 59 kr. Ravnateljstvo mestne hranilnice v Radovljici dne 1. oktobra 1898. I

(Nadzorovanje kmetijsko-kemičnega poskušališča.) Dvorni svetnik v poljedelskem ministerstvu dr. Meiselj je 27. septembra pregledal kmetijsko-kemično poskušališče kranjske kmetijske družbe ter se je o njega uredbi jako povoljno izrekel.

(Rekurzi primorskih posojilnic) Primorska vlada je zadnje leto začela slovenskim posojilnicam braniti, da sprejemajo hranilne vloge tudi od nedruštvenikov. To postopanje je bilo popolnoma nezakonito, a vzlic temu osrednja vlada dolgo ni rešila podanih rekurzov. Zadnjič so radi teh rekurzov slovenski poslanci intervenirali pri ministerstvu in dosegli ugodno rešitev rečenih rekurzov.

(Na Primorskem pri Kranju) so dne 6. oktobra slovesno blagoslovili novo šolsko poslopje.

(Šolske takse v Istri.) Deželni odbor istrski je razposlal vsem občinam v Istri okrožnico, s katero naznanja, da so

odpuščene šolske takse za leto 1897 do 1898 in sicer tako za prvi, kakor tudi za drugi tečaj tega šolskega leta, za prvi tečaj 1898 do 1899 pa da so znižane takse za tretjino, to je za 2 gld.

(Nesreča.) V Gorici sta se dva učenca ondotne slovenske kmetijske šole igrala z revolverjem. Ta se je sprožil in kroglja je ubila jednega igrajočih se učencev.

(Ljudski sovražnik.) Slabe nasledke, katere prouzroči redno uživanje bobovo kave v mnogih družinah, posebno na živce in na delavnost srčnih mišic, je od odličnih zdravnikov in učiteljev zdravilstva tako natanko in prepričevalno dokazano, da danes vsaki človek sam lahko to previditi in presojati zamore. Ker ti slabi nasledki ravno zadnja leta kažejo, da uživanje bobove kave popelje do zmešnjave živcev, mrtvoudnosti (kap), se mu po pravici lahko reče, ako še pomislimo, da mnogo milijonov denarja za njega v inozemstvo gre, ljudski sovražnik. Če torej katera gospodinja misli, ker je zdaj bobova kava nekaj ceneje, da jo mora kupiti, da kaj boljši zajutrek pripravi, se dvojno moti. Bobova kava je pač prav dvomljiv užitek, kateri se je iz navade k nam urinil. Ako bi bobovo kavo komu prvokrat piti dali, bi mu gotovo dolgo časa ne ugajala, kar pri malih otrokih prav dobro opazujemo. Najhujša pa je nevarnost za zdravje. Ali ni toraj skrajni čas, da se to na bolje obrne, kar se zdaj lahko ceno in primerno zgodi. Stotisoč družin je to že v blagor svojih izdatkov tudi že storilo z upeljavo Katreiner-Kneippove sladne kave, katera kot najboljša primes k bobovi kavi, njene slabe lastnosti odstranja kakor tudi iz zdravstvenega stališča, da se kar čisto sama uporabi. Kar se je toraj v mnogih družinah z najboljšim uspehom storilo, zakaj bi se toraj to v korist vsake družine povsod ne upeljalo? Žalibog, da tudi pri tej rabi špekulacija izkorišča svoj dobiček z upeljavo malovredne ponarejave. Mi smo že mnogokrat svarili kupovavce in vsled tega naj vsaka hišna gospodinja dobro pazi, da kupi izvirne zavoje, kateri nosijo ime Kathreiner in podobo župnika Kneippa, kot varstveno znamko. Le na ta način je kupovalcu možno, da pravo Kathreiner-Kneippovo sladno kavo dobi, katera ima ukus in dišavo prave bobove kave in tako vse nade izpolni, katere se mora na zdravo in okusno sladno kavo staviti.

(Koncertna stradalka.) Ženska emancipacija napreduje čedalje bolj. K telegrafistinjam, telefonistinjam, kolesaricam, zdravnicam, učiteljicam in odvetnicam, dobimo zdaj tudi koncertno stradalko. Iz Londona se poroča, da hoče 45letna gospa Ana Augusta Christensen delati znanemu Succiju konkurenco. Italijan Succij si je s stradanjem za stavo zaslužil lepo premožetje. Stradal je pod najstrožjim nadzorstvom po šest tednov ter v tem času vžival le vodo. Rečena gospa ga hoče sedaj posnemati. Stradala bo pod strogim nadzorstvom jeden mesec in upa, da odebeli prav znatno njena — denarnica.

(Nesreča na morju.) Te dni sta se zadela v preliv rokala mej Francijo in Anglijo belgijska poštna ladja „Princesa Josipina“ in neki trijambornik neke ameriške družbe. „Princesa Josipina“ je bila zelo poškodovana, kaj pa se je zgodilo s trijambornikom, ni znano. Bržčas se je potopil z vsemi ljudmi.

(Hitra kazen.) Angleški poštni minister vojvoda Norfolk je pred nekaj dnevi prišel v mesto Hampshire na brzojavni urad in je izročil službujoči telegrafistinji

brzojavko, da jo odpošlje. Gospodičina je bila menda slabe volje, kar se pri poštaricah in telegrafistinjah prav pogostoma primeri, kajti prebravši brzojavko, jo je vrnila ministru in rekla: Podpišite svoje ime. Minister: Saj je že podpisano. Telegrafistinja: Ne norčujte se, Norfolk je ime jedne grofije in ne vaše. Sicer pa kakor hočete, če ne podpišete, ne odpošljem brzojavke. Minister se je priklonil, spisal drugo brzojavko in jo vročil telegrafistinji z besedami: To je uradna brzojavka, zanjo ne plačam nič. Odpošljite jo takoj. Jezična gospodičina je bila hudo presenečena, ko je čitala: Generalnemu poštnemu uradu v Londonu. Gospodičina, ki je sedaj pri brzojavnem uradu v Hampshiru v službi, se vede proti občinstvu predrzno. Ukazujem, da jo takoj odpustite iz službe. Poštni minister Norfolk. Zdaj je seveda telegrafistinja jela tarnati, jokati in prositi, a pomagalo ni nič. Tako se nauče poštarice in telegrafistinje tiste uljudnosti, katero tudi pri nas na Slovenkem prav često pogrešamo.

Mislimo po številkah.

XVI.

Že imenovani pastor Naumann piše enkrat: Odgovarjati mi je večkrat na vprašanje: Česa se hočemo učiti, da delamo v Vašem smislu? Odgovarjam: kdor je pripravljen več let svojega življenja posvetiti naukom in življenje staviti na rezultat tega nauka, temu dam le ta nauk: „Marx in Kristus“. Po večjem vzeto, ločijo se zdaj v omikanem svetu socialistične stranke po teh dveh imenih. Na Francoskem so sicer socialisti, kakor St. Simon, Fourier, Proudhon, Louis Blanc svojo šolo in svoje stranke imeli, ali v bistvu zahtevajo francoski socialisti isto, kakor drugod glavne socialistične stranke. Tako tudi na Italijanskem, Španskem, v Rusiji, v Avstriji. Angleško delavstvo si je po svojih drugih ustvarilo tako moč, da ž njimi podjetništvo strahuje. Na Angleškem se razvijajo socialna vprašanja mirnim potom in tako, da so angleški delavci danes že jeziček na tehtnici mej zgodovinskima starima strankama: konservativcev in liberalcev in da obe te gospodujoči stranki pri volitvah za podporo delavce prosijo, če hočejo zmagati. Seveda te podpore ne dobijo, če je ne plačajo s tem, da delavcem dajo v postavah ugodnosti. Angleški delavec je danes že ravnovažen in sedi tudi v parlamentu narodovih zastopnikov z drugimi. Na Angleškem se stena, ki loči plemstvo in bogataštvo srednjih stanov od drugih stanov, močno podira; vse izobraženstvo je že precej pripravno dati delavcu, kar je mogoče v počasnem razvitku na sedanjih gospodarskih podlagah. Tam je pereče zdaj bolj vprašanje razdelitve zemlje. Ljudje hodijo iz dežele, iz kmetije v mesta, ista se neznansko širijo. 8 desetink angleške zemlje je lastina le kakih 19000 zasebnežev; kmeta ni. — Irska je last kakih 12 lordov. — Pa kakor so Angleži delavsko vprašanje mirnim potom rešili, kolikor se je isto moralo in moglo rešiti, da se največji revni pride v okom, tako bodo morebiti tudi najhujše, ki danes ustaja, reformo zemljišč mirnim potom rešili. — Angleška je v delu za uresničenje novodobnih socialnih idej merodajna tudi za izobraženstvo drugih držav. V Amerikancih teče ista kri. Največji angleški misleci so jedini v tem, da se morajo premoženske moči našega gospodarstva drugače urediti, da se mora reva ublažiti, če se že ne more celo odpraviti, da se mora omogočiti delavcu in kmetu ista socialna priložnost pridobivanja, to je da ne bode več par tisoč ljudi prišlo na svet, za katere je že skrbjeno, za milijone pa nič. Tovarniška postavodaja, postave glede ureditve stanovanj, glede šol za revnejše slojeve in drugo, so na Angleškem že najbolj razvite in druge države Angleže v tem posnemajo. Že pa se tudi v merodajnih stanovih kaže nagnenje do podržavljenja zemljiščine lastine. — Seveda,

kjer je ljudstvo tako omikano, ko angleško, tam ne bodo gospodujoči stanovi čakali, da jim socialno vprašanje streho zažge. Tam bi tudi kaka ustaja ne bila šala. — imena kaže ta mirni boj delavcev za boljše pogoje življenja. Ko to pišem, leži jeden velikih prijateljev teh delavcev in posebno kmetijskega proletarijata, Gladstone, na smrtni postelji.

Ta je imel vse svoje dni pred očmi, kar je jeden najboljših angleških literatov, Carlyle, pisal: „Stanje velike mase kakega naroda v kaki deželi, je tudi stanje dežele same“. Mej učenjaki, politiki najdemo na Angleškem razne socialistične struje, ali tudi isti, ki ne morejo misliti, da bi se kedaj dala skupnost proizvajajočih sredstev in zemlje vpeljati, komunistično živeti, zahtevajo odločno od gospodujočih stanov, od države, da potom reform na podlagi sedanjega gospodarstva velikanski revni konec stori. Čitiram največjega teh, John Stuart Milla, ki je v nauku narodnega gospodarstva takozvane klasične dobe, to je prejšnjih narodo-gospodarstvenih šol, najvišje mesto dosegel, ki pa stoji še na temelju individualističnega naziranja sveta: „ako bi velika masa človeštva zmiraj tako biti imela, kakor je zdaj, v suženstvu trudapolnega dela, za katero ji ni mar in ji mar biti ne more, ker traja ta trud od zore do poznega mraka in ker ž njim le najpotrebnejše za življenje pridobiva, katero delo ima v spremstvu vse napake, ki se morejo misliti glede duševnega in srčnega življenja, v katerem delu se človek ne more povspeti do višjega duševnega stališča, v katerem le pest stiska v mislih, da se mu krivica godi, — če bi take razmere večno trajali morale, potem je škoda, da se sploh kdo za to briga, kaj je človek in kaj je človeštvu sojeno“. — Ako nam le ta alternativa ostane, da ostane pri tem, da delavec le toliko zasluži, da se komaj preživi in da njegov trud druge živi, ki nikdar delali niso, ali kojih delo je neznančno in da se že najtežja dela komaj s suhim kruhom plačajo, če je le ta alternativa: tako življenje ali komunizem, potem bi vsa uvaževanja proti komunizmu, velika in mala, tehtala na tehtnici kakor pleve.“ — Ali, pravi Mill, tako trdi niso zakoni življenja, da bi se tudi brez komunizma ne dalo kaj izboljšati; premoženje človeške družbe se mora po postavah dati drugače in pravično razdeliti. — Mill je bil in to posebno v starejših letih, takozvani državni socialist. Ta struja tirja naravnost od države, od državno voljo tvorečih stanov, da sami to storijo, po čem mase težijo, če nečejo, da jih iste prisilijo in zraven vse hudo čez nje pride, kar je v spremstvu silovitega boja, prevrata. Na Angleškem je ta stranka posebno močna v krogih učenjaštva. Vidimo, da na Angleškem že delavski agitatorji in voditelji prihajajo na važna vladna mesta, da ima vlada z močnimi delavskimi društvi prijateljsko občevanje. (Na Angleškem so voditelji delavskega boja po večjem delavci sami, v drugih državah pa vodijo ta boj književniki). Imenovani John Stuart Mill je v svojih starih dnevih že pisal: „Bodočnost bo videla človeštvo v lepših razmerah, našla ga bo morebiti v razmerah, v katerih je največja sloboda nehanja združena s skupnostjo lastine zemlje in jednake udeležitve blagrov skupnega dela.“

Tudi učenjaki državnih ved, ali zgodovinarji, ki iz dosedanjega toka razvoja človeštva, zgodovino istega sklepajo, da skupnost zemlje in družih stvari ne more obstajati, da mora manjšina večino vladati, da mora trpeti masa, da živi nekaj stotisoč ljudi dobro, da drugače ni mogoče življenje v državnem življenju, pridejo do tega, da je vendar mogoče lepše življenje mas, da nižji slojevi prihajajo do večje omike in ž njo do večjega deleža, ki ga delo daje, do lepših življenskih pogojev. Mej največjimi nasprotji in skrajnimi težnjami bijejo boj mase z gospodujočimi slojevi, ali danes se ne zasmehuje več te težnje mase, ne delavcev, ne kmeta koder tudi ta nastopa v dosegu boljših življenskih pogojev. Počasen je tudi razvitek gospodarstva narodov, ali vidimo, kako iz najhujšega suženstva narodi do lepših živ-

ljenskih razmer prihajajo tem počasnim potom tudi glede življenja revnejših slojev in kdo zamore danes z vso gotovostjo zanikati, da človeška omika jedenkrat ne postane tolika, da uresniči človeštvo najlepše misli svojih mislecev in človekoljubov vseh časov, — da izgine reva iz človeškega gospodarstva!

Poslano.

Preč. g. **Benkoviču** pri „Slovcu“ v odgovor.

„Renan Erneste, imeniten francoski orientalist, rojen 27. februarja l. 1823 v Treguieru, pisatelj v vse glavne evropske jezike prestavljenega „življenja Kristusovega“, se je šolal v katoliškem duhovenskem seminaru v Parizu. Pozneje pa je duhovensko službo opustil“. Tako sem bral v nekem uvodu k jedni njegovih knjig. Kar sem pisal v „Rodoljubu“ o duhovenski demokraciji v Ameriki, o Irlandu in Keane in papežu, bral sem v nekem spisu italijanskega prof. Giuseppe Fiamingo. Ta piše mej drugim to-le: Slavno knjigo Henry George: napredek in uboštvo, so v Rimu na index prepovedanih knjig postavili hoteli. Temu sta se Ireland in Keane zoperstavljala. Kardinalni sekretar Rampolla ima na papeža veliko upljiva, in ta spodbuja, kjer se da demokratično in celo socialistično strujo v cerkvi v pridobivljanje vernikov. Ti propagandisti pa hodijo v Ameriki čez meje, ki se ne strinjajo s hierarhijo katoliške cerkve. V zedinjenih državah Amerike je agitacija ta že do tje dospela, da se je pod vodstvom kardinalov Ireland in Keane že skoraj novi katolicizem razvil, ki se je močno oddaljil od principov enciklike: Rerum novarum in je povsem druge principe ustanovljal, kakor rimski katolicizem. Ireland in Keane sta prišla v papeževo nemilost. Keane mora odložiti dostojanstvo rektorja katoliške univerze v Washingtonu in mora v Rim. Tam je postal neki svetovalec kongregacije za krščansko propagando. Tudi Ireland je moral v Rim“. Ta profesor Fiamingo živi v Rimu blizu Vatikana in daleč stran od bele Ljubljane. Morebiti sta Ireland in Keane skesana zopet smela v Ameriko. Sicer pa več pisateljev ta ameriški socializem katoliškega duhovenstva popravlja. So že precejšnje knjige o tem tiskane.

S. K.

Zmešane lase

kupuje po najvišjih cenah in plača bolje nego vsaka zunanja firma

Ludovik Businaro

v Ljubljani, Hilšarjeve ulice št. 10.

Nabiralce las opozarjam s tem uljudno na mojo firmo.

Uljudnej pozornosti posebno priporočeno!

V vsakem poštno-oddajnem okraji, v vsakej fari in po potrebi in želji tudi v vsakej občini, nastavi se razumna, delavna in zanesljiva oseba kot

zaupni mož in posredovalec

z ozira vrednim postranskim zaslužkom, ki se vedno množi in mnoga leta traja, od nekega, čez trideset let obstoječega domačega denarnega podjetja, priznane zanesljivosti in prve vrste. Pismene ponudbe pod „20.298“, Gradec, poste restante.

Odgovorni urednik dr. Ivan Tavčar.

Tržne cene v Ljubljani

12. oktobra 1898.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	9 50	Špeh povojen, kgr.	74
Rež,	7 50	Surovo maslo, „	90
Ječmen, „	6 50	Jajce, jedno . . .	03
Oves, „	6 40	Mleko, liter . . .	10
Ajda, „	10 50	Goveje meso kgr.	64
Proso, „	7 50	Telečje „	66
Koruza, „	6 40	Svinjsko „	70
Krompir, „	3 —	Koštrunovo „	36
Leča, 1 liter	19 —	Piščanec . . .	50
Grah, „	16 —	Golob „	20
Fižol „	06 —	Seno, 100 kilo	2 10
Maslo, „kgr.	1 —	Slama, „	1 68
Mast, „	74 —	Drva trda, 4 metr.	7 10
Špeh svež, „	74 —	„ mehka, 4 „	5 —

Loterijske srečke.

Gradec, 1. oktobra.	60, 25, 38, 94, 63.
Linc, 8. oktobra.	14, 5, 73, 78, 66.
Brno, 5. oktobra.	70, 71, 41, 22, 74.
Dunaj, 1. oktobra.	61, 66, 78, 32, 38.
Trst, 8. oktobra.	84, 37, 64, 86, 52.
Praga, 12. oktobra.	63, 58, 39, 46, 55.

Zarezano strešno opeko

(Strangfalz-Dachziegel)

prešano opeko za zid
navadno opeko za zid

ponujata

po izdatno znižanih cenah

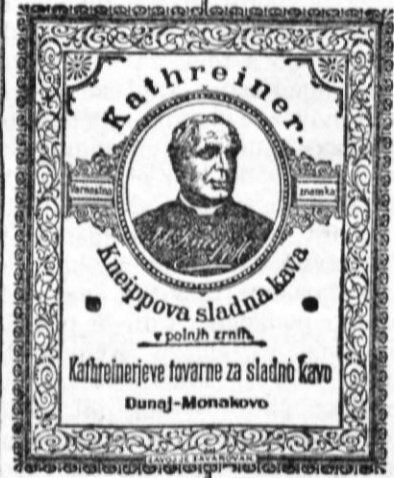
Knez & Supančič

tovarna za opeko v Ljubljani.

PRISTEN

Cena zavoja 25 kr. (50 vinarjev)

vsebina 500 gramov.

V svojo lastno korist naj zahtevajo in jemljejo kupovalci le take izvirne zavoje.

Vizitnice

priporoča

„Národna Tiskarna“.

Slovinci in Slovenke!

Prava „kava družbe sv. Cirila in Metoda“, katero dobite v vsaki prodajalnici, daje najboljši okus in lepo barvo črni ali mlečni kavi, ako jo k isti rabite.

Zahtevajte torej le povesod to izborna domačo kavo.

Glavni zalagatelj: **Ivan Jebačič**, Ljubljana.